REZILIENȚA ACADEMICĂ ȘI ADAPTABILITATEA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR: FACTORI DETERMINANȚI ȘI STRATEGII DE SUSȚINERE

CZU: 378.02:811.135.1`243 https://doi.org/10.59295/msdl2025.16

Diana ȘONTEA,

USMF „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat

Acest articol explorează principalii factori care susțin reziliența academică și adaptabilitatea în rândul studenților internaționali care învață limba română ca limbă străină în învățământul superior. Analiza se concentrează asupra modului în care trăsăturile individuale, mediile de învățare și practicile instituționale influențează capacitatea studenților de a depăși provocările lingvistice, culturale și academice. O atenție deosebită este acordată rolului metodelor de predare, atitudinii profesorului și strategiilor interactive care încurajează incluziunea și implicarea. Pe baza experienței didactice cu studenți de la medicină și a studiilor pedagogice recente, articolul conturează abordări practice pentru a sprijini încrederea în propriile forțe, motivația și integrarea academică a cursanților. Concluziile oferă recomandări pentru profesorii de limbi străine care lucrează cu grupuri multiculturale, având ca scop promovarea unui progres durabil în achiziția limbii și în succesul academic general.

Cuvinte-cheie: *româna ca limbă străină, reziliență academică, studenți internaționali, învățământ superior, pedagogie incluzivă, strategii de predare a limbilor.*

Abstract

This article explores the key factors that support academic resilience and adaptability among international students learning Romanian as a foreign language in higher education. The analysis focuses on how individual traits, learning environments, and institutional practices influence students' ability to overcome linguistic, cultural, and academic challenges. Particular attention is given to the role of teaching methods, the teacher's attitude, and interactive strategies that foster inclusion and engagement. Based on classroom experience with medical students and recent pedagogical studies, the article outlines practical approaches to enhance learners' self-efficacy, motivation, and academic integration. The conclusions offer recommendations for language instructors working with multicultural groups, aiming to promote sustainable progress in language acquisition and overall academic success.

Keywords: *Romanian as a foreign language, academic resilience, international students, higher education, inclusive pedagogy, language teaching strategies.*

INTRODUCERE. ADAPTABILITATEA ȘI REZILIENȚA ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR PENTRU STUDENȚI INTERNAȚIONALI

Adaptarea strategiilor didactice și înțelegerea modului în care studenții internaționali reușesc să facă față provocărilor academice și personale într-un cadru educațional străin reprezintă o preocupare importantă pentru profesorii care activează în universitățile din Republica Moldova. În mod particular, predarea limbii române studenților internaționali presupune nu doar transmiterea de cunoștințe lingvistice și terminologice, ci și sprijinirea integrării academice și emoționale a acestora într-un context complex, medical și multicultural.

Studenții străini se confruntă nu doar cu dificultăți lingvistice, ci și cu nevoia de a-și reconstrui identitatea academică într-un context nou. În acest proces, devine esențială învățarea și utilizarea terminologiei medicale, un domeniu dens și specializat. În plus, aceștia sunt expuși la un volum considerabil de conținut, care poate fi copleșitor, mai ales într-un cadru academic străin. În acest context, reziliența academică – capacitatea de a rămâne motivați și echilibrați în fața dificultăților – devine esențială. Aceasta poate fi definită ca abilitatea de a face față stresului, eșecurilor și presiunilor academice, păstrând în același timp o atitudine pozitivă și perseverentă. Totodată, adaptabilitatea este necesară nu doar pentru a obține performanțe academice, ci și pentru a asigura o stare de bine psihologică și o integrare fluidă în mediul educațional.

În acest context, profesorul de limba română devine un element de legătură între competența lingvistică și integrarea academică. Orele de limbă nu mai sunt doar spații de învățare a vocabularului, ci și zone de siguranță și reflecție în care studenții pot discuta despre dificultățile lor, pot pune întrebări și pot explora noțiuni esențiale din domeniul medical într-un cadru familiarizant. Intervențiile didactice adaptate nevoilor lor contribuie nu doar la dezvoltarea competenței lingvistice, ci și la reducerea anxietății lingvistice și la dezvoltarea încrederii în sine – factori fundamentali pentru reziliența academică (Andrade, 2006 : 137; Wilcox, Winn & Fyvie-Gauld, 2005 : 710).

Literatura de specialitate subliniază faptul că integrarea studenților internaționali depinde în mare măsură de calitatea interacțiunii cu profesorii și de sprijinul didactic acordat. Un studiu realizat de Wilcox et al. (Wilcox, Winn & Fyvie-Gauld 2005 : 712) arată că sprijinul din partea profesorilor influențează direct nu doar succesul academic, ci și capacitatea studenților de a înțelege și utiliza terminologia specifică unui domeniu academic, precum medicina. În acest sens, profesorii de limba română pot juca un rol decisiv în sprijinirea studenților în accederea la informațiile academice esențiale și integrarea acestora într-o comunitate academică locală (Andrade, 2006 : 144).

Întrebarea de cercetare care ghidează lucrarea este: cum contribuie cursurile de limbă română, prin intervenția didactică a profesorului, la susținerea rezilienței

academice și a adaptabilității în rândul studenților internaționali aflați la niveluri lingvistice intermediare, în contextul educațional al Republicii Moldova?

Prin această cercetare se urmărește atât o înțelegere mai profundă a nevoilor studenților internaționali din perspectiva rezilienței și adaptabilității, cât și formularea unor strategii didactice prin care profesorul de limba română poate contribui la succesul acestora în învățământul superior medical. Obiectivele articolului sunt:

- definirea și contextualizarea conceptelor de reziliență academică și adaptabilitate în învățământul superior;
- identificarea factorilor personali, culturali și instituționali care influențează aceste două concepte;
- propunerea de strategii didactice adecvate pentru dezvoltarea rezilienței și adaptabilității în cadrul cursurilor de limbă română pentru studenți internaționali.

Studiul explorează modul în care reziliența academică și adaptabilitatea pot fi susținute prin intervenții didactice în cadrul predării limbii române ca limbă străină. Literatura de specialitate sugerează că abordările didactice centrate pe student și adaptate la nevoile acestora pot contribui semnificativ la succesul lor academic, în special într-un context medical, în care volumul de informații este mare și complex (Wilcox, Winn & Fyvie-Gauld 2005 : 719; Andrade, 2006 : 151).

FACTORII DETERMINANȚI AI REZILIENȚEI ACADEMICE ȘI AI ADAPTABILITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Procesul de adaptare a studenților internaționali într-un sistem educațional străin este influențat de o varietate de factori, care includ aspecte culturale, sociale și educaționale. În contextul învățământului superior medical, aceste influențe sunt cu atât mai semnificative, dat fiind complexitatea terminologiei academice și necesitatea integrării în practica profesională. În acest capitol, vom explora acești factori și vom discuta modul în care aceștia afectează reziliența academică și adaptabilitatea studenților.

1. Factorii culturali și stilurile de învățare

Cultura are un impact semnificativ asupra stilurilor de învățare ale studenților. Diverse studii subliniază faptul că stilurile de învățare sunt strâns legate de fundamentele culturale din care provin studenții. De exemplu, într-un studiu realizat de Hofstede (1986), se arată că în culturile care pun accent pe autoritate și învățarea pasivă, studenții tind să adopte metode de învățare bazate pe memorare. În schimb, în culturi mai individualiste, studenții sunt mai înclinați să aplice gândirea critică și să participe activ în procesul educațional (Hofstede 1986 : 307).

Studiile recente sugerează că, în contextul medical, învățarea memorării termenilor medicali poate fi mai puțin eficientă pe termen lung, în special atunci când nu este

însoțită de o înțelegere profundă a acestora și de aplicarea lor într-un cadru clinic (Smith et al. 2014 : 96). Astfel, creând contexte educaționale care să le permită studenților să aplice activ terminologia medicală în situații practice – cum ar fi, de exemplu, studii de caz, simularea unui dialog cu pacientul, exerciții de redactare a fișelor medicale sau jocuri de rol – în paralel cu aprofundarea regulilor de gramatică, profesorii contribuie semnificativ la consolidarea atât a competențelor lingvistice, cât și a celor profesionale.

2. Factori sociali și integrarea comunității academice

Integrarea socială reprezintă un alt factor crucial în adaptabilitatea studenților internaționali. Studiile de specialitate arată că studenții care reușesc să se integreze într-o rețea socială și profesională în noul mediu educațional sunt mai motivați și au un sentiment mai puternic de apartenență (Andrade, 2006 : 138). În schimb, studenții care rămân izolați în grupuri etnice sau culturale specifice pot întâmpina dificultăți în procesul de învățare și în utilizarea limbii române în contexte academice și clinice.

De asemenea, este esențial de menționat că, deși interacțiunile sociale pot contribui la îmbunătățirea competențelor de comunicare, acestea nu pot înlocui învățarea terminologiei medicale, un aspect esențial pentru succesul în domeniul medical (Wilcox et al., 2005 : 717). În acest sens, profesorul de limba română are rolul de a crea un mediu de învățare echilibrat, în care studenții să poată dezvolta atât competențe lingvistice, cât și profesionale, necesare pentru integrarea completă în domeniul lor.

3. Factori educaționali și strategii didactice

În predarea limbii române pentru studenții internaționali, este important ca strategia didactică să fie adaptată nevoilor diverse ale acestora. Conform cercetărilor lui Choudhury și alții (Choudhury et al. 2017 : 104), un curriculum flexibil, care integrează atât învățarea unei limbi ca limbă de socializare, cât și aprofundarea terminologiei medicale, este esențial pentru succesul academic al studenților.

În mod particular, abordările didactice interactive, care integrează studii de caz, simulări și activități de învățare colaborativă, sunt esențiale pentru dezvoltarea competențelor lingvistice și profesionale ale studenților. Asemenea activități sunt menite să ajute studenții să aplice cunoștințele teoretice într-un context practic, consolidându-le astfel abilitățile de comunicare și adaptabilitate (Sullivan & Ogilvie 2013 : 89).

Profesorii care adoptă metode centrate pe student, care îmbină învățarea teoretică cu activitățile interactive, contribuie semnificativ la reducerea anxietății lingvistice și la dezvoltarea încrederii în sine a studenților. Această abordare este susținută de cercetările lui Tinto (Tinto 1993 : 121), care evidențiază importanța unui curriculum integrat, în care studenții sunt activ implicați în procesul de învățare, mai ales într-un context multicultural. De asemenea, sprijinul instituțional este un factor important în succesul studenților internaționali. Studii recente arată că universitățile care pun la dispoziția studenților resurse suplimentare, precum cursuri de de studiere a unei limbi, consiliere psihologică și activități extracurriculare facilitează integrarea socială, sprijină integrarea

și adaptabilitatea acestora (Harrison, 2011 : 245). Acest suport instituțional reduce semnificativ barierele educaționale și sociale, sporind reziliența academică a studenților.

STRATEGII DIDACTICE DE SUSȚINERE A REZILIENȚEI ȘI ADAPTABILITĂȚII

Susținerea rezilienței academice și a adaptabilității la studenții internaționali presupune o abordare didactică flexibilă și personalizată, în care profesorul nu se limitează la transmiterea conținuturilor curriculare, ci acționează și ca facilitator al procesului de integrare și învățare în contexte multiculturale. Mai ales în domeniul medical, unde terminologia este specializată, iar comunicarea eficientă joacă un rol esențial în practica profesională, strategiile didactice trebuie să vizeze simultan competențele lingvistice, cognitive și sociale ale studenților.

Pe parcursul activităților de predare, s-a observat că studenții internaționali reacționează diferit la solicitările academice. Unii sunt perseverenți și orientați spre performanță, dar izolați social, în timp ce alții se adaptează rapid la mediul social, dar manifestă dificultăți în însușirea terminologiei academice. Acest dezechilibru impune din partea cadrului didactic o adaptare constantă a metodelor folosite. Crearea unui echilibru între interacțiunea socială și performanța academică rămâne o provocare didactică majoră (Maringe & Sing, 2014 : 118; Tinto, 1993 : 121).

Printre activitățile implementate cu succes în cadrul cursurilor se numără: lucrul în echipă pe postere tematice, jocurile de vocabular, simulările de dialoguri medic-pacient, studiile de caz, lucrul cu planșe anatomice, quizuri și prezentări interactive. Utilizarea unor obiecte medicale reale, cum ar fi stetoscopul sau pulsoximetrul, transformă orele în contexte de învățare experiențială și ajută la fixarea noțiunilor. Activitățile ludice, alături de cele bazate pe probleme (problem-based learning), facilitează atât învățarea activă, cât și colaborarea între studenți cu stiluri de învățare diferite (Biggs & Tang, 2011 : 41).

În același timp, reducerea temporară a volumului de conținut pentru studenții cu dificultăți și încurajarea progresului minim pot constitui strategii eficiente pentru a preveni eșecul și a menține motivația (Tomlinson, 2014 : 13). Accentul pe calitate, în detrimentul cantității, poate sprijini unii studenți în dezvoltarea unor abilități lingvistice solide și aplicabile.

Pentru cei care prezintă o predispoziție spre socializare, dar întâmpină dificultăți în domeniul terminologic, este important ca activitățile să includă și componente metacognitive – reflecții asupra propriei învățări, feedback colegial, jocuri de rol care implică termeni specifici, activități de ghicire a termenilor pe baza definițiilor în limba română. Integrarea elementelor de gamificare, în care utilizarea corectă a terminologiei este recompensată, poate constitui o metodă eficientă de motivare (Deterding et al., 2011 : 11).

Pentru studenții mai izolați social, se recomandă includerea în activități de grup cu roluri bine definite, care le permit să se implice treptat, dar activ, în dialog și cooperare. Activitățile extracurriculare organizate de catedră reprezintă, de asemenea, un spațiu propice pentru conectare și dezvoltare socio-lingvistică. Conform cercetărilor recente, sentimentul de apartenență la comunitatea academică este un predictor important al rezilienței și adaptabilității în rândul studenților internaționali (Glass et al., 2015 : 42; Arkoudis et al., 2013 : 58).

Prin urmare, rolul profesorului de limba română este acela de a construi medii de învățare incluzive, stimulative și centrate pe student, care să permită dezvoltarea competențelor lingvistice într-un mod echilibrat și funcțional. Integrarea metodelor interactive, personalizarea strategiilor didactice și susținerea psihologică subtilă contribuie semnificativ la succesul educațional al studenților internaționali.

CONCLUZII ȘI DIRECȚII DE ACȚIUNE PENTRU SUSȚINEREA REZILIENȚEI ACADEMICE

În acest sens, cadrele didactice care predau limba română studenților internaționali pot stimula dezvoltarea rezilienței academice printr-un demers didactic adaptiv, în care metodele interactive și colaborative nu sunt doar mijloace de diversificare a activităților, ci devin instrumente strategice pentru valorificarea potențialului fiecărui student. Prin cultivarea unui spațiu educațional flexibil, în care sunt recunoscute diferențele individuale și culturale, profesorul devine un facilitator al învățării, contribuind activ la procesul de integrare și afirmare academică a cursanților internaționali.

Reziliența academică și capacitatea de adaptare se conturează nu doar în raport cu cerințele formale ale curriculumului, ci și prin expunerea studenților la contexte semnificative de învățare, care le solicită implicarea cognitivă, emoțională și socială. Aceste contexte pot fi create printr-o pedagogie centrată pe student, care să includă sarcini autentice, activități aplicative și învățare colaborativă, toate adaptate nivelului lingvistic și nevoilor de dezvoltare profesională ale viitorilor medici. De asemenea, este esențială susținerea unei relații pozitive profesor–student, bazată pe încredere, disponibilitate și feedback constructiv, care să favorizeze implicarea activă și autonomia în procesul de învățare.

În ceea ce privește procesul didactic, se pot recomanda câteva direcții de acțiune: integrarea metodelor bazate pe simulare și rezolvare de probleme, folosirea resurselor vizuale și practice în predarea terminologiei medicale, organizarea de activități care stimulează reflecția și explicarea termenilor în limba română, precum și adaptarea volumului și nivelului sarcinilor în funcție de particularitățile lingvistice și motivaționale ale fiecărei grupe. Important este ca metodologia aplicată să sprijine în mod echilibrat atât dezvoltarea competențelor de comunicare, cât și asimilarea riguroasă a terminologiei științifice, contribuind astfel la consolidarea unei autonomii academice funcționale.

Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice ar putea viza formarea continuă în domeniul educației interculturale, al didacticii limbii române ca limbă străină și al noilor metode de evaluare formativă și diferențiată. În plus, ar putea fi încurajată colaborarea interdisciplinară cu specialiști din domeniul medical pentru elaborarea de materiale didactice autentice, relevante și accesibile.

În final, o direcție importantă de cercetare viitoare ar putea fi o analiză comparativă a impactului diferitelor stiluri de predare asupra nivelului de integrare și reziliență academică a studenților proveniți din medii culturale diverse. Astfel de cercetări ar putea contribui la fundamentarea științifică a practicilor educaționale și la îmbunătățirea continuă a procesului de predare a limbii române în context universitar.

Bibliografie

Almeida, D. J. (2022). *Student resilience in higher education: Strategies and frameworks*. Routledge.

American Psychological Association. (2020). *Publication manual of the American Psychological Association* (7th ed.).

Ungar, M. (2012). *The social ecology of resilience: A handbook of theory and practice.* Springer.

Tinto, V. (1993). Leaving college: *Rethinking the causes and cures of student attrition* (2nd ed.). University of Chicago Press.

Cassidy, S. (2016). The academic resilience scale (ARS-30): A new multidimensional construct measure. *Frontiers in Psychology*, 7, 1787.

Cuc, M. C. (2013). *Strategii de dezvoltare a rezilienței la elevi: între teorie și practică. Revista de Științe ale Educației*, 1(18), 30–37.

Kahu, E. R., & Nelson, K. (2018). Student engagement in the educational interface: Understanding the mechanisms of student success. *Higher Education Research & Development*, 37(1), 58–71.

Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2006). Academic resilience and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. *Psychology in the Schools*, 43(3), 267–281.

Soutter, A. K., O'Steen, B., & Gilmore, A. (2014). Wellbeing in higher education: A comprehensive framework. *Journal of Student Affairs Research and Practice*, 51(2), 143–155.

Zubco, E. (2020). Rolul universității în formarea competențelor de adaptare ale studenților. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, 1(183), 122–127.

OECD. (2021). *Supporting students' learning and well-being during COVID-19 – An evidence-informed approach.* https://www.oecd.org/education/supporting-students-learning-and-well-being-during-covid-19.htm

Jigău, M. (2007). *Politici de echitate în educație. Institutul de Științe ale Educației.* http://www.ise.ro/wpcontent/uploads/2011/11/Politici-de-echitate.pdf